

ÅRETS INDUSTRIARVSPUBLIKATION 2021

Med utmärkelsen Årets industriarvspublikation vill Svenska industriminnesföreningen sätta fokus på goda exempel på publikationer där industriarvet speglas, tillgängliggörs, gestaltas och förmedlas med nya och samhällsrelevanta perspektiv. Utmärkelsen delades ut för första gången 2020 och vinnare blev då podden **Staden**.

Nio publikationer är nominerade till Årets industriarvspublikation 2021, där styrelsemedlemmarna i SIM har nominerat var sin publikation. Vinnaren utses efter omröstning inom styrelsen och offentliggörs den 7 december. Belöningen blir äran och ett diplom.

Nomineringar

Jennie Sjöholm nominerar:

Boken **Gruvans makt** av Tommy Jensen och Johan Sandström.

Boken är ett resultat av forskningsprojektet "Organizing rocks" som genomfördes 2015-2020, bland annat genom intervjuer och samtal med ett omfattande antal kirunabor. Det finns stora intressen att bryta de mineraler som vi behöver i våra moderna samhällen, och som ses vara en förutsättning för välbefinnande. En utgångspunkt i projektet har varit att undersöka vad gruvberoendet betyder för de platser och människor där gruvan ligger, och vems välbefinnande malmbrytningen bidrar till. Ingången i intervjuerna har varit personernas relation till gruvan, arbetet, och samhället. Resultatet är en nyanserad bild av komplicerade relationer mellan stat, kommun, gruvbolag, fackföreningar, samebyar, kirunabor skrivna i kommunen och inpendlande arbetskraft, och som lätt kommer i skymundan för mer uppseendeväckande nyheter om industriinvesteringar eller stadsomvandlingar.

Läs mer: <https://www.su.se/foretagsekonomiska-institutionen/nyheter/ny-bok-gruvans-makt-1.575562>

Mimmi Mikkelsen nominerar:

Boken **No 1 Den Sanne Diggaren**, en vänskrift till Richard Lena Grönstedt.

En skildring av en individ som tagit diggandet till en högre nivå. Hur en person gör ett avtryck i hela samhället och bidrar till ett aktivt bevarande av industrisamhälle samtidigt som hen skapar nytt. Hur en individ i väldigt unga år traskar in på kontor till höga tjänstemän för att just samla på sig vad alla andra ser som skrot, men som hen ser ett bevarande värde i. Hur det är att leva och agera i en sådan persons närhet.

Marie Östblom nominerar:

Årsskriften **Fabrik & Bolig**, utgiven av Selskabet til bevaring af industrimiljøer.

Det är den enda tidsskriften som har fokus på den industriella historien med artiklar som lyfter fram det industriella kulturarvet i de nordiska länderna. Genom att läsa artiklarna i Fabrik & Bolig håller läsaren sig uppdaterad på den senaste forskningen och statusen i de nordiska länderna vad gäller det industriella kulturarvet.

Felicia Söderqvist nominerar:

Hemsidan **Järnvägmuseet** (Gävle järnvägmuseum)

Järnvägmuseets hemsida är en online plattform för Gävle järnvägmuseum – ett museum som drivits av staten sedan insamling av föremål relaterade till järnvägsväsendet inleddes i början av 1900-talet. Museet har funnits i fysisk form i Gävle sedan 1970-talet. Hemsidan har erbjudit tillgång till museets samlingar även under pågående renoveringar och under pandemin. Här finns en rik tillgång till museets föremål, arkivmaterial och foton i bildformat som möjliggör ett digitalt museibesök och tillgång till undervisningsmaterial om den industriella utveckling som är och har varit kopplad till Sveriges järnvägar.

Läs mer: [Om Järnvägmuseet \(jarnvagsmuseet.se\)](https://jarnvagsmuseet.se)

Britt-Marie Börjesgård nominerar:

Rapporten **Glasmåleri i Glasriket - en dokumentation** av Susann Johannisson, Kalmar läns museum.

Det är en initierad dokumentation av ett förhållandevis osynligt hantverksyrke inom glasbruksindustrin, ur ett historiskt och samtida perspektiv. Kalmar läns museum har under de senaste åren i en rad rapporter fördjupat kunskapen om glasindustrin, kring tekniker, material och processer som utgör förutsättningar i produktionen. Detta vid sidan om den mera välkända berättelsen om bruken, glasblåsarna och formgivningen.

Läs rapporten här: [glasmaleri i glasriket webb.pdf \(kalmarlansmuseum.se\)](https://kalmarlansmuseum.se/traformar-till-glas-rapport-webb.pdf)

Här är några av de tidigare rapporterna:

[traformar till glas rapport webb.pdf \(kalmarlansmuseum.se\)](https://kalmarlansmuseum.se/traformar-till-glas-rapport-webb.pdf)

[pressglas 2019 webb.pdf \(kalmarlansmuseum.se\)](https://kalmarlansmuseum.se/pressglas-2019-webb.pdf)

[degeltillverkningen i orrefors webb.pdf \(kalmarlansmuseum.se\)](https://kalmarlansmuseum.se/degeltillverkningen-i-orrefors-webb.pdf)

Catarina Karlsson nominerar:

Boken **Bergsbruk i konsten**, redaktör Gert Magnusson.

I årets "Med hammare och fackla" presenteras bergsbruket med ett nytt grepp. Åtta författare har tillsammans med redaktör och fotograf arbetat fram en skildring av samspelet mellan konst, teknik och människa. Bergsbruk i konsten är en annorlunda konstbok där man i urvalet av verk även har strävat efter att skildra den tekniska utvecklingen inom bergsbruket. Här har Kenneth Sundh (fotograf) med hjälp av modern fototeknik och digital bearbetning tillgängliggjort sotiga och gulnade bilder till något som liknar nyskick. Tanken med boken är att sammanställningen ska ge inspiration till fortsatt forskning kring mötet mellan konst, teknik och arbete samt bidra till nya perspektiv på människors villkor. Jag anser att denna sammanställning av bilder på ett unikt sätt skildrar bergsbruket och dess långa historia i ett nytt perspektiv. Den lyfter också fram en bildskatt som förtjänar en större uppmärksamhet.

Magdalena Tafvelin Heldner nominerar:

Kontot **Renoveringsraseriet** på sociala medier.

Revoveringsraseriet, ett Instagram- och Facebook-konto som också är en ideell förening som arbetar kommunikativt för att påverka fastighetsägare, politiker, journalister och allmänhet. Den har funnits sedan februari 2020 och förmedlar kunskap om hur vårt kulturarv kan bevaras, hur miljöpåverkan kan minskas och arkitektur utvecklas på tillgängligt sätt. De integrerar berättelser om industriarvet med handfasta råd för allmänheten. I nuläget har de närmare 24 000 följare på Instagram.

Eric Julihn nominerar:

Boken **Mönstersamhället** av Anneli Rogeman.

En decemberdag 1924 upptäcktes Europas största guldfyndighet i skogarna några mil utanför Skellefteå. Ett bolag, som bildades för att exploatera malmen, började bygga ett mönstersamhälle invid gruvan för att kunna rekrytera den arbetskraft som behövdes. Den nya orten Boliden gavs form av kända arkitekter med skolan i centrum och rikt serviceutbud. Men det var bolaget som styrde allt och klassamhällets gränser återspeglades knivskarpt i bebyggelsen. När gruvan lades ned 1967 övertog Skellefteå kommun ansvaret för samhället. Bolidenkonzernen har dock fortfarande verksamhet på orten och tillkomsten av Northvolts batterifabrik några mil bort ger hopp om en ny guldålder. Journalisten Anneli Rogeman, som växte upp i den privilegierade delen av Boliden, har nu återvänt för att skriva platsens berättelse. Hennes bok har liknats vid en glänsande nyckel till samhällsförståelse och är nominerad till Augustpriset i fackboksklassen.

Mia Geijer nominerar:

Boken **Gamla sågar - vatten-, ång- och vinddrivna** av Mats Nylander och Hans Fryk.

Trävaror har sedan urminnes tider varit en viktig del av den svenska ekonomin. Det mesta byggnadsvirket i Sverige var i äldre tider närvuxet och närsågat med lokal energi som drivkraft. Med industrialismens och de nya kommunikationsvägarnas genombrott såg sågbranschen en boom. Trots 1900-talets moderna byggmaterial har träkonstruktioner av olika slag även varit en del av det industriella byggandet. Träbyggande har under de senaste åren lanserats som ett miljövänligt alternativ till stål, glas och betong och trä lyfts fram som ett karaktärsskapande byggmaterial. Lika som förr är virke en viktig exportvara.

Mats Nylander och Hans Fryk fick idén att samla ihop historien bakom gamla sågar från hela Sverige. De beskriver både de enskilda sågarna och hur de illustrerar utvecklingen av kunskap och teknik från de förindustriella till de tidigindustriella sågprocesserna. Det är ett imponerande och gediget arbete som med iver och flit skett helt ideellt. Resultatet är en bok som både ger kunskap om historien bakom ett attraktivt byggmaterial, en viktig del av vårt lands ekonomiska- och bebyggelsehistoriska utveckling och inspiration till avstickare från den ordinarie resrutten. För runt nästa vattenkrök kan det ännu finnas en gammal såg.